

KYMENLAAKSON PELASTUSLAITOS

ÖLJYNTORJUNTA/PELASTUSVIRANOMAISEN TOIMINTAOHJE ÖLJYVAHINGOSSA

23.1.2007 (Päivitetty 1.5.2011)

ÖLJYNTORJUNTA/PELASTUSVIRANOMAISEN TOIMINTAOHJE ÖLJYVAHINGOSSA

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yleistä
  2. Säädösperusteet
  3. Torjunnanjohto
    - 3.1 Aluskemikaalivahingot
  4. Yhteistyöviranomaiset
  5. Toiminta öljyvahingossa
    - 5.1 Vahingon torjunta
    - 5.2 Pohjavesi, vesialueet ja mahdolliset käyttörajoitukset
    - 5.3 Käytetyn materiaalin ja henkilöstön kirjaaminen
    - 5.4 Vahingon kirjaaminen, diariointi, asiapapereiden säilytys
    - 5.5 Vahingon aiheuttaja
    - 5.6 Vakuutusyhtiö
    - 5.7 Ilmoitukset vahingosta viranomaisille
      - 5.7.1 Maaöljyvahingot
      - 5.7.2 Alusöljyvahingot
    - 5.8 Tutkintapyyntö poliisille
    - 5.9 Näytteenotto
      - 5.9.1 Maaöljyvahingot
      - 5.9.2 Alusöljyvahingot
  6. Jälkitorjunta
    - 6.1 Jälkitorjunnasta huolehtiva taho
    - 6.2 Alueiden käyttörajoitukset
    - 6.3 Maanpoisto ja ennallistaminen
    - 6.4 Työkoneiden tilaus
    - 6.5 Jätteen sijoitus
    - 6.6 Vahingon laajuuden selvittäminen
    - 6.7 Näytteenotto
    - 6.8 Seuranta
  7. Laskutus
  8. Vahingon/torjunnan ja jälkitorjunnan päättäminen
  9. Vähäiset vahingot
    - 9.1 Vahinkojätteen määrä, öljy + imeytysaine alle 20 litraa
    - 9.2 Vahinkojätteen määrä, öljy + imeytysaine yli 20 litraa
- Liite 1 Tehtävätaulukko
Liite 2 Yhteistyöviranomaisten ja -tahojen yhteystietoja

1. YLEISTÄ

Tämä toimintaohje antaa ohjeet öljytorjuntaviranomaisen/torjuntatyön johtajan tehtävässä toimivalle pelastusviranomaiselle siitä kuinka öljyvahinko hoidetaan, ketkä toimivat yhteistyöviranomaisina, kuinka vahinko dokumentoidaan ja missä vahinkoon liittyvät asiapaperit säilytetään.

2. SÄÄDÖSPERUSTEET

Alueen pelastustoimi vastaa maa-alueen öljyvahinkojen ja alusöljyvahinkojen torjunnasta alueellaan. Se ohjaa myös öljyvahinkojen torjuntaan varautumista alueellaan siten kuin jäljempänä säädetään. Alueen pelastustoimen on pyydettyessä osallistuttava aluskemikaalivahinkojen torjuntaan, jollei tehtävän suorittaminen merkittäväällä tavalla vaaranna sen muun tärkeän lakisääteisen tehtävän suorittamista (Öljyvahinkojen torjuntalaki 7§. 1673/2009).

Kunta vastaa tarvittaessa jälkitorjunnasta alueellaan. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee tarvittaessa osallistua öljyvahinkojen torjuntaan (Öljyvahinkojen torjuntalaki 9§. 1673/2009).

Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen (Öljyvahinkojen torjuntalaki 21§. 1673/2009). Kymenlaakson pelastuslaitoksen alueella jälkitorjuntaa johtaa pelastusviranomainen.

Sen, jonka hallussa vahingon tai vahingon vaaran aiheuttanut öljy on, on ilmoitettava vahingosta tai sen uhasta hätäkeskukselle ja ryhdyttävä sellaisiin torjuntatoimiin, joita häneltä olosuhteisiin nähden voidaan kohtuudella vaatia. Yleisestä ilmoittamis- ja toimintavelvollisuudesta öljyn tai muun vahingollisen aineen vahingon sattuessa tai vahingon vaaran uhatessa säädetään pelastuslain 28§:ssä (Öljyvahinkojen torjuntalaki 17§. 1673/2009).

Jos maahan tai pohjaveteen on päässyt ainetta, joka saattaa aiheuttaa pilaantumista, on aiheuttajan välittömästi ilmoitettava siitä valvontaviranomaiselle (Ympäristönsuojelulaki 76§. 2000/86).

Torjuntaviranomaisen tulee kiireellisesti ryhtyä vahinkojen torjumiseksi tai rajoittamiseksi kaikkiin sellaisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin, joista aiheutuvat kustannukset tai vahingot eivät ole ilmeisessä epäsuhteessa uhattuina oleviin taloudellisiin ja muihin arvoihin. Torjuntatoimenpiteet on suoritettava niin, ettei luonnon ja ympäristön saattamista samaan tilaan jossa se oli ennen vahinkotapahtumaa, tarpeettomasti vaikeuteta (Öljyvahinkojen torjuntalaki 19§. 1673/2009).

Öljyvahingon torjuntatöitä johtaa sen pelastustoimen alueen pelastusviranomainen, jossa vahinko tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei 2 momentista muuta johdu taikka toisin sovita. Siihen saakka kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen, torjuntatöitä voi johtaa muu pelastuslain 44§:n 1 momentissa tarkoitettu pelastustoiminnan johtaja (Öljyvahinkojen torjuntalaki 21§. 1673/2009).

Alusöljyvahingon torjuntatöitä johtaa Suomen ympäristökeskuksen asettama torjuntatöiden johtaja, jos Suomen ympäristökeskus 5§:n nojalla vastaa torjunnasta taikka on ottanut torjunnan vastuulleen. Aluskemikaalivahingon torjuntatöitä johtaa Suomen ympäristökeskuksen asettama torjuntatöiden johtaja. Tässä momentissa tarkoitettuja torjuntatöitä voi kuitenkin johtaa vahinkopaikalle saapunut alueen pelastustoimen tai muun torjuntaviranomaisen palveluksessa oleva henkilö siihen saakka, kun Suomen ympäristökeskuksen asettama torjuntatöiden johtaja ottaa johtovastuun itselleen (Öljyvahinkojen torjuntalaki 21§. 1673/2009).

Öljyn tai öljypitoisen seoksen päästäminen aluksesta veteen on kielletty Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä ja suomalaisesta aluksesta myös Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen ulkopuolella siten kuin MARPOL 73/78 -yleissopimuksen I liitteessä, Helsingin sopimuksessa taikka Suomea sitovissa muissa kansainvälisissä velvoitteissa määrätään tai Euroopan yhteisön säädöksissä säädetään. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 1672/2009. 2. luku 1§)

Suomalaisella öljysäiliöaluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 150, ja muulla suomalaisella aluksella, jonka bruttovetoisuus on vähintään 400, on oltava MARPOL 73/78 -yleissopimuksen I liitteen mukainen Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymä valmiussuunnitelma öljyvahingon varalle. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 1672/2009. 2. luku 5§)

Haitallisen nestemäisen aineen päästäminen aluksesta veteen on kielletty Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä ja suomalaisesta aluksesta myös Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen ulkopuolella siten kuin MARPOL 73/78 -yleissopimuksen II liitteessä, Helsingin sopimuksessa taikka Suomea sitovissa muissa kansainvälisissä velvoitteissa määrätään tai Euroopan yhteisön säädöksissä säädetään. (Merenkulun ympäristönsuojelulaki 1672/2009. 4. luku 2§)

Öljyvahingon torjumiseksi on torjuntaviranomaisella oikeus ottaa tilapäisesti käyttöön tarpeellisia viestitys- ja kuljetusvälineitä työkoneita ja -välineitä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja. Edellä mainituilla viranomaisella on lisäksi oikeus nousta maihin tai liikkua toisen alueella, rajoittaa vesiliikennettä, määrätä maa- ja vesirakennustoimenpiteistä toisen alueella sekä ryhtyä muihin sellaisiin öljyvahingon torjumiseksi tarpeellisiin toimiin (Öljyvahinkojen torjuntalaki 23§. 1673/2009).

Maahan ei saa jättää tai päästää jätettä tai muuta ainetta taikka organismeja tai mikro-organismeja siten, että seurauksena on sellainen maaperän laadun huononeminen, josta voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, viihtyisyyden melkoista vähentymistä tai muu niihin verrattava yleisen tai yksityisen edunloukkaus (Ympäristönsuojelulaki 7§. 2000/86)

Se, jonka toiminnasta on aiheutunut maaperän tai pohjaveden pilaantumista, on velvollinen puhdistamaan maaperän ja pohjaveden siihen tilaan, ettei siitä voi aiheutua terveyshaittaa eikä haittaa tai vaaraa ympäristölle.

Jos maaperän pilaantumisen aiheuttajaa ei saada selville tai tavoiteta taikka tätä ei saada täyttämään puhdistamisvelvollisuuttaan ja jos pilaantuminen on tapahtunut alueen haltijan suostumuksella tai tämä on tiennyt tai tämän olisi pitänyt tietää alueen kunto sitä hankkiessaan, on alueen haltijan puhdistettava alueen maaperä siltä osin kuin se ei ole ilmeisen kohtuutonta (Ympäristönsuojelulaki 75§. 2000/86)

3. TORJUNNAN JOHTO

Alueen pelastustoimen pelastusviranomainen on öljyvahinkojen torjuntaviranomainen sekä torjuntatöitä johtava muu pelastuslain 44§:n 1 momentissa tarkoitettu pelastustoiminnan johtaja öljyvahingossa (Öljyvahinkojen torjuntalaki 10§ kohta 4. 1673/2009).

Torjuntatöiden johtaja ilmoittaa milloin hän ottaa johtovastuun itselleen. Torjuntatöiden johtaja päättää, milloin johtovastuu siirretään jälkitorjunnasta vastaavan kunnan asianomaiselle viranomaiselle. Torjuntatöiden johtaja päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta tarvittaessa kuultuaan, milloin öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjunta ei enää vaadi torjuntaviranomaisen toimenpiteitä (Öljyvahinkojen torjuntalaki 24§. 1673/2009).

Torjuntaa johtaa säädösten perusteella pelastusviranomainen (torjuntaviranomainen) siihen saakka kunnes vahinkotapaus on kokonaisuudessaan hoidettu loppuun. Tämä voi kestää tunteja, päiviä, viikkoja tai useita kuukausia. Päätöksen torjuntatyön aloittamisesta ja lopettamisesta tekee pelastusviranomainen. Kymenlaaksossa kunnat ovat määränneet jälkitorjuntaa johtavaksi viranomaiseksi pelastusviranomaisen. Se päivystävä palomestari jonka työvuoron aikana vahinko on käynyt vastaa vahingon hoitamisesta kokonaisvaltaisesti torjunnan aloittamisesta jälkitorjunnan päättämiseen saakka.

Pelastusviranomainen ei voi siirtää johtovastuutaan esim. kunnan ympäristöviranomaiselle, tekniselle toimelle tai vahingon aiheuttajalle.

Vahingon aiheuttaja voi torjuntaviranomaisen luvalla huolehtia vahingon torjunnasta mutta torjunnan johtovastuu säilyy edelleen torjuntaviranomaisella.

Suomen ympäristökeskus vastaa alusöljyvahinkojen torjunnasta ja asettaa torjuntatöiden johtajan, jos alusöljyvahinko sattunut tai sen vaara uhkaa Suomen vesialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä (Öljyvahinkojen torjuntalaki 5§. 1673/2009).

3.1 Aluskemikaalivahingot

Suomen ympäristökeskus johtaa aluskemikaalivahinkojen torjuntaa.

Alueen pelastustoimi on velvollinen pyydettyään asettamaan henkilökuntaansa ja kalustoaan myös alueen ulkopuolella tapahtuneissa vahingoissa torjuntatyön johtajan käyttöön. Alueen pelastustoimen pelastusviranomainen ei kuitenkaan ole aluskemikaalivahingon torjuntaviranomainen. Torjuntaan osallistuvat viranomaiset ovat Liikenteen turvallisuusvirasto, puolustusvoimat ja rajavartiolaitos. Em viranomaisilla on velvollisuus ryhtyä torjuntatoimenpiteisiin havaittuaan tai saatuaan tiedon aluskemikaalivahingosta (Öljyvahinkojen torjuntalaki 8§. 1673/2009).

4. YHTEISTYÖVIRANOMAISET (tarkemmin öt-suunnitelmassa)

Kotkan kaupunki / tekninen toimi
Kotkan kaupunki / ympäristökeskus
Haminan kaupunki /tekninen toimi ja ympäristötoimi
HaminaKotka Satama Oy
Trafi, Suomenlahden tarkastusyksikkö Kotkan toimipiste
Tielaitos/Itä-Suomen tuotantoalue
Puolustusvoimat / Kotkan rannikkopataljoona
Rajavartiolaitos / Kotkan merivartioalue
Kymenlaakson poliisilaitos
VR Yhtymä Oy, Oy VR-Rata Ab ja VR -osakeyhtiö

5. TOIMINTA ÖLJYVAHINGOSSA

5.1 Vahingon torjunta

Vahingon torjunta aloitetaan kuten aiemman öljyvahinkolainsäädännön ollessa voimassa. Tiedustellaan vahingon laajuus, leviämishuuhka ja muut vaarat; palo, ympäristö, omaisuus jne. Tiedustelun perusteella torjuntatyön johtaja päättää ensitoimenpiteistä. Torjuntatyön johtajan on tehtävä ilmoitus laajassa vahingossa myös operatiiviselle esimiehelleen:

P4/P5 → P3 → P2

5.2 Pohjavesi, vesialueet ja mahdolliset käyttörajoitukset

Pohjavettä uhkaavissa vahingoissa paikalle on pyydetävä välittömästi SAMI-Response yksikkö, jonka sijoituspaikka on Kouvolassa . Yksikkö kykenee huolehtimaan lähes itsenäisesti maaperään päässeeseen öljyn leviämisen estämistoimenpiteistä. Sami-Response soveltuu erityisesti bensiniin keräämiseen. Maan pinnalla oleva öljy sekä maa-aines on pohjavesialueella poistettava mahdollisimman nopeasti. Mikäli pohjavesialueella on tehty suojaustoimenpiteitä, on vältettävä suojaavien kalvojen tai rakenteiden heikentämistä. Torjuntatyön johtajan on huolehdittava kerätyn öljyn sijoittamisesta.

Kymmen jokaiseen kuntaan on toimitettu 2005/2006 ko. kunnan pohjavesialuekartat. Tämän lisäksi pohjoisen ja eteläisen toimialueen päällystöpäivystäjän autosta löytyy kansiossa ko. toimialueen kaikki pohjavesialuekartat.

Kaivojen, vedenottamoiden tai uimapaikkojen käyttörajoituksista päättää ympäristöviranomaisen. Torjuntatyön johtajan on oltava yhteydessä ao. viranomaiseen. Päätöksen voi tehdä myös torjuntaviranomaisen.

5.3 Käytetyn materiaalin ja henkilöstön kirjaaminen

Torjuntatyön johtaja huolehtii siitä, että käytetyt materiaalit, ulkopuolisen kaluston ja henkilöstön ja sekä oman henkilöstön käyttö kirjataan heti vahingon alusta saakka.

5.4 Vahingon kirjaaminen, diariointi, asiapapereiden säilytys

Torjuntatyön johtaja, joka on ensimmäisenä johtovastuussa huolehtii siitä, että vahinkotapaus kirjataan Prontoon tehtävän tapahtumaselosteen lisäksi.

Vahingolle annetaan nimi ja päivämäärä sekä Prontoon selosteen numero. Vahingon nimi ja päivämäärä ilmoitetaan Kymenlaakson pelastuslaitoksen Kotkan toimistoon, jossa vahingolle annetaan diaarinumero ja asiapapereille varataan oma kansio.

Vahinkoon liittyvät asiapaperit kuten muistiot, päätökset, laskut, kuormakirjat jne. toimitetaan alkuperäisinä Kotkan toimistoon. Asiapaperit kuuluvat pitkäaikaisesti säilytettäviin ja arkistoitaviin asiakirjoihin sillä vahinkotapahtuman tietoja voidaan tarvita vielä kymmenien vuosien jälkeen.

Torjuntatyönjohtaja ottaa kopiot ennen asiapapereiden lähettämistä ja säilyttää niitä omassa kansiossaan. Pitkäaikaisessa vahingossa kansio siirtyy torjuntatyön johtajan vaihtuessa uudelle johtajalle jonka tulee toimia em. mukaisesti saadessaan tai laatiessaan uusia asiapapereita.

5.5 Vahingon aiheuttaja

Vahingon aiheuttaja tai se jonka hoidossa tai hallussa öljy on vastaa öljyvahingon kustannuksista. Mikäli torjuntatyönjohtaja ei saa selville vahingon aiheuttajaa torjuntatyöstä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi, on hänen tehtävä tutkintapyyntö poliisille vahingon aiheuttajan selville saamiseksi.

Vahingon aiheuttaja voi myös huolehtia vahingon torjuntatyöstä torjuntatyön johtajan luvalla. Tällöin torjuntatyön johtajan on arvioitava kykeneekö vahingon aiheuttaja huolehtimaan ko. torjunnasta. Asiasta on tehtävä kirjallinen päätös. Torjuntatyön johtajan on johdettava tällöinkin torjuntaa ja huolehdittava vahinkoon liittyvien asiapapereiden taltioimisesta.

5.6 Vakuutusyhtiö

Torjuntatyön johtajan on muistutettava vahingon aiheuttajaa tekemään ilmoituksen viipymättä mahdolliselle omalle vakuutusyhtiölle. Vakuutusyhtiöllä voi olla omia sopimuksia vahinkojätteen hoitamisesta ja öljyvahinkojen torjuntaan erikoistuneiden yritysten kanssa. Suurissa vahingoissa torjuntatyön johtaja joutuu mahdollisesti neuvottelemaan myös vakuutusyhtiön kanssa mm. kohtuullisista torjuntamenetelmistä ym.

5.7 Ilmoitukset vahingosta viranomaisille

5.7.1 Maaöljyvahingot

Maaöljyvahingossa on tehtävä vahinkopaikasta, aiheuttajasta ja vahingon suuruudesta riippuen ilmoitus seuraaville tahoille:

- Kunnan ympäristöviranomainen
- Kaakkois-Suomen ELY-keskus
- Kunnan vesihuoltoviranomainen/vesilaitos/viemäri..
- Läänin/valtion päivystävä pelastusviranomainen
- Kymenlaakson poliisilaitos
- Kunnan tekninen toimi (myös mahdollinen maanomistaja)
- Maanomistaja (vaikka ei ole viranomainen)
- Tielaitos
- VR
- Onnettomuustutkintakeskus

5.7.2 Alusöljyvahingot

Alusöljyvahingossa on tehtävä vahinkopaikasta, aiheuttajasta ja vahingon suuruudesta riippuen ilmoitus seuraaville tahoille:

- Suomen ympäristökeskuksen päivystäjä
- Kunnan ympäristöviranomainen
- Kaakkois-Suomen ELY-keskus
- Läänin/valtion päivystävä pelastusviranomainen
- Kunnan satamaviranomainen
- Suomenlahden meriliikennekeskus (VTS), Kotka VTS-keskus 0204 48 5660
- Rajavartiolaitos / Kotkan merivartioalue
- Trafi, Suomenlahden tarkastusyksikkö Kotkan toimipiste, merenkuluntarkastaja
- Onnettomuustutkintakeskus
- Poliisi

5.8 Tutkintapyyntö poliisille

Ilmoitus poliisille tulee tehdä, mikäli vahingon aiheuttajaa ei saada selville tai mikäli on syytä epäillä, että vahinko on tapahtunut tahallisesti tai huolimattomuudesta. Lisäksi ilmoitus on syytä tehdä myös, mikäli vahinko on tapahtunut toisen hallinnassa olevalla kiinteistöllä taikka vahingon vaikutukset voivat ulottua sinne.

(Ilmoitus poliisille on syytä tehdä aina öljyvahingoissa jotka ovat muutamaa litraa suurempia. Poliisi kirjaa tapauksen ja se voidaan ottaa myöhemmin esille. Torjuntatyön johtaja arvioi erikseen kunkin tapauksen kohdalla vahingon tahallisuuden/huolimattomuuden ja esittää tarvittaessa poliisille vaatimuksen rangaistuksesta

Tutkintapyyntö tehdään, mikäli vahingon aiheuttaja ei ole selvillä tai mikäli torjuntatyön johtaja epäilee öljyvahinkolainsäädäntöä rikotun.

Valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus 116 §:ssä tarkoitettuun teosta tai laiminlyönnistä poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on rikosasiassa asianomistaja, jos yleistä etua on loukattu (Ympäristönsuojelulaki 94§. 2000/86)

5.9 Näytteenotto

Näytteenoton analysoinnin maksaa poliisi mikäli poliisi on ottanut tutkinnan. Jos pelastusviranomainen selvittää vahingon aiheuttajaa, maksaa analysoinnin pelastusviranomainen.

5.9.1 Maaöljyvahingot

Alkuperältään tunnistamattoman öljyn alkuperän selvittämiseksi joudutaan ottamaan näyte vahinkopaikalta ja vertailunäytteet mm. lähistön öljysäiliöistä. Tämän tekee tutkintapyyntön mukaisesti poliisi.

Mikäli alueella on kaivoja tai vedenottamoita otetaan kaivoista alkunäytteet ja seurataan pohjaveden öljyntyymistä mahdollisten lisätoimenpiteiden käynnistämiseksi. Näytteenotosta neuvotellaan ympäristöviranomaisen kanssa.

Maaperän näytteenotto/öljypitoisuuden mittaus suoritetaan tapauskohtaisesti jotta selviää kuinka paljon maa-ainesta poistetaan ja mihin maa-aines voidaan toimittaa.

5.9.2 Alusöljyvahingot

Alusöljyvahingoissa on aina otettava myös vahinkopaikan vesistön öljynäytteen lisäksi vertailunäyte aluksen öljyistä.

Näyte on otettava vaikka aluksen isäntä myöntäisi vahingon. Öljyä saattaa ilmaantua viikkoja myöhemmin uudelleen vahinkopaikan ulkopuolella ja tällöin on voitava luotettavasti todeta onko kyseessä sama päästö kuin aiemmin.

Näytteen voi ottaa/otattaa poliisi, rajaviranomainen, ympäristöviranomainen tai pelastusviranomainen.

6. JÄLKITORJUNTA

Öljyvahingon torjuminen tulisi pääsääntöisesti suorittaa yhtäjaksoisesti öljyvahinkojätteiden haitattomaksi tekemiseen asti. Torjunnan kiireellisen vaiheen ns. ensitorjunta, jälkeen seuraava työvaihe on puhdistus eli jälkitorjuntavaihe. Mikäli jälkitorjunta ei johda tavanomaisin menetelmin riittävään puhdistus tavoitteeseen, siirtyy tarvittaessa jatkotoimenpiteet Ympäristönsuojelulain mukaiseen pilaantuneen maan puhdistamismenettelyyn.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tulee asettaa sattuneen öljyvahingon korvauskysymysten ja muuta valmistavaa selvittelyä varten katselmuslautakunta, jos vahinkojen tai torjuntakustannusten voidaan arvioida nousevan yli 20 000 euron ja vahingon selvittäminen sitä edellyttää. Katselmuslautakunta on asetettava myös, jos öljysuojarahaston hallitus sitä pyytää. Katselmuslautakunnan kustannukset suoritetaan öljysuojarahastosta. Katselmuslautakunnan tehtävistä ja kokoonpanosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. (26§. Laki Öljysuojarahastosta 22.12.2009/1954). Katselmuslautakunnan asettaminen on harvinaista ja vain erityistapauksissa ja lautakunta toimii erillisenä itsenäisesti, eikä se juuri vaikuta varsinaisiin operatiivisiin pelastuslaitoksen torjuntatoimenpiteisiin.

Katselmuslautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, jona toimii alueellisen ELY-keskuksen tähän tehtävään määräämä henkilö, ja vähintään kaksi jäsentä. Jäsenistä toisella on oltava öljyvahingon luonteesta riippuen luonnontieteen tai -talouden asiantuntemus ja toisella perehtyneisyys vahinkojen arviointiin (11§ Valtioneuvoston asetus öljysuojarahastosta 1409/2004)

6.1 Jälkitorjunnasta huolehtiva taho

Kymenlaakson pelastuslaitoksen pelastusviranomaisen huolehtii myös vahingon jälkitorjunnasta ja kunnan muut viranomaiset osallistuvat jälkivahingon torjuntaan. Jos vahingon aiheuttaja ei ole selvillä pelastustoimi korvaa ao. toimenpiteet ja hakee korvausta öljysuojarahastosta.

Vahingon aiheuttaja tai öljyn omistaja voivat myös huolehtia jälkitorjunnasta torjuntaviranomaisen luvalla ja valvonnassa.

6.2 Alueiden käyttörajoitukset

Torjuntaviranomainen sekä terveys- ja ympäristöviranomaisen voivat päättää maa- ja vesialueiden käyttörajoituksista ja eristämistä akuutissa tilanteessa. Rajoitukset voidaan poistaa tai niitä voidaan lisätä kun asianomaista viranomaisesta on kuultu. Kyseinen viranomaisen voi päättää rajoituksista myös itsenäisesti, mikäli asia kuuluu viranomaisen toimivaltaan.

6.3 Maanpoisto ja ennallistaminen

Vahinkopaikan maata poistetaan sen verran, että öljyistä maata ei jää vahinkopaikalle. Maan öljyisyys todetaan näytteenotolla, kannettavalla mittalaitteella tai aistivaraisesti. Päätöstä tehtäessä on toimittava yhteistyössä ympäristöviranomaisen kanssa.

Vahinkopaikan ennallistaminen päätetään tapauskohtaisesti. Suuressa vahingossa noudatetaan alueellisen ELY-keskuksen mahdollisesti asettaman katselmuslautakunnan lausuntoa. Muissa vahingoissa päättää torjuntatyönjohtaja ennallistamisen tason tarvittaessa muita öljyntorjuntaviranomaisia ja asianosaisia kuultuaan.

Mikäli onnettomuutta tutkii poliisi tai onnettomuustutkintakeskus pitää ennen maanpoistoa varmistaa ko. tahoilta ettei maan poistolle ole esteitä esim. tutkinnallisia syitä.

6.4 Työkoneiden tilaus

Työkoneet voidaan tilata ao. vahinkokunnan teknisen toimialan kautta. Heillä on hyvä tieto alueen työkoneiden saatavuudesta. Työkoneita tilattaessa on selvitettävä maksaja; maksaako vahingon aiheuttaja vai pelastuslaitos.

6.5 Jätteen sijoitus

Pelastuslaitoksella on vuosisopimus Kymenlaakson Jäte Oy:n kanssa. Sopimus kattaa päivittäisten vahinkojen vahinkojätteen vastaanoton. Yhteyshenkilönä yö- ja viikonloppuaikana toimii Pohjoinen P4.

Useampien autokuormien sijoittamisessa on neuvoteltava Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, kunnan jätehuollosta vastaavan ja vahingon aiheuttajan, mahdollisesti vakuutusyhtiön kesken. Yksiselitteistä vastausta ei voi antaa. Tarvittaessa tapauskohtaisesti esim. poistettava öljyinen maa-aines voidaan joutua välivarastoimaan onnettomuuspaikalle lyhyt aikaisesti (muovin/pressun päälle ja peitettyinä)

6.6 vahingon laajuuden selvittäminen

Laaja ja pitkäaikainen vahinko saattaa edellyttää asiantuntijakonsultin käyttöä niin vahinkojätteen käsittelyn kuin maaperän ja pohjaveden saastuneisuuden seuraamisen osalta. Torjuntatyön johtaja voi itse tilata taikka kehottaa vahingon aiheuttajaa tilaamaan ympäristötekniikan konsultin selvittämään vahingon laajuus sekä tarvittaessa seuraamaan vahingon mahdollista etenemistä maaperässä tai pohjavedessä. Mikäli vahingon laajuuden selvittämiseksi on asetettu katselmuslautakunta tulee lautakunnan antama lausunto ottaa huomioon.

6.7 Näytteenotto

Torjuntatyönjohtaja tai ympäristöviranomainen voi määrätä otettavaksi näytteitä tai ottaa niitä vahingon leviämisen arvioimiseksi.

6.8 Seuranta

Vahingon seurannasta päättää torjuntatyön johtaja neuvoteltuaan tarvittaessa yhteistoimintaviranomaisten kanssa. Torjuntatyön johtaja laatii seurannasta ja sen toteutuksesta muistion.

7. LASKUTUS

Kaikki laskut hoidetaan Kotkan kaupungin laskutusohjeen mukaisesti, tai ne lähetetään vahingon aiheuttajalle, mikäli vahingon aiheuttaja on myöntänyt vahingon ja huolehtii vahingon korvauksista. Torjuntatyön johtaja pyytää tällöin laskuista kopiot ja toimittaa kopiot toimistoon.

8. VAHINGON TORJUNNAN JA JÄLKITORJUNNAN PÄÄTTÄMINEN

Tilaisuudessa, jossa torjuntatyönjohtaja päättää vahinkotapahtuman/torjuntatyön tai jälkitorjunnan olevan selvitetty, on osallisena vahingon aiheuttajan edustaja sekä mahdollisesti muut vahingon torjuntaan osallistuneet viranomaistahot. Torjunnan ja jälkitorjunnan päättämisestä laaditaan muistio.

Muistio jaetaan osallisille. Torjuntatyön johtaja ilmoittaa kotkan toimistoon tapauksen olevan loppuun käsitelty. Asiapaperit arkistoidaan.

9. Vähäiset vahingot

9.1 Vahinkojätteen määrä, öljy + imeytysaine alle 20 litraa

Vahinkojäte kerätään talteen ja toimitetaan asianmukaiseen öljyisen jätteen vastaanottoipaikkaan. Pelastuslaitos maksaa jätteen hävittämisen. Paikallisen vastaanottopisteen kanssa on sovittava, että laskutus suoritetaan vasta kun useampi pienehkö vahinkojäte-erä on toimitettu vastaanottopisteeseen. Laskuun merkki: "Pienet vahingot". Pelastuslaitos laskuttaa hävittämisen edelleen öljysuojarahastolta.

Pronto-onnettomuustietokantaan ei saa tällöin laittaa koodiksi öljyvahinkoa (Esim. liikennevahingoissa).

9.2 Vahinkojätteen määrä, öljy + imeytysaine yli 20 litraa

Vahinkojäte kerätään talteen ja toimitetaan asianmukaiseen öljyisen jätteen vastaanottoipaikkaan. Vahingon aiheuttaja tai se jonka hoidossa/hallussa öljy on ollut on velvollinen korvaamaan torjuntakustannukset.

Torjuntatyötä johtanut (esim. P4) hankkii aiheuttajan laskuun käytetyt imeytysaineet ja ilmoittaa vahinkojätteen vastaanottoipaikkaan korvausvelvollisen laskutusosoitteen. Mikäli torjuntatyö on edellyttänyt vapaavuoron käyttöä tai sellaisen sopimuspalokunnan, jonka hälyttämisestä aiheutuneet tunnit korvaa pelastuslaitos ilmoittaa torjuntatyötä johtanut ko. tunnit pelastuslaitoksen laskuttajalle. Yksikön vahvuus on enimmillään 1 + 5 vaikka hälytykseen olisi saapunut tätä enemmän henkilöstöä.

Pronto-onnettomuustietokantaan laitetaan varsinaiseksi tai toiseksi koodiksi öljyvahinko (Esim. liikennevahingoissa).

TEHTÄVÄTAULUKKO

Tapahtuma			
Vahingon diaari nro Ilmoitus Kasu Vahinkoaika Vahinkopaikka Ilmoitus poliisille Ilmoitus kunnan ymp Ilmoitus kunnan maankäyttötoimisto Ilmoitus Kaakk. ELY Öljyn omistaja Vahingon aiheuttaja Korvausvelvollinen Vakuutusyhtiö Yhteyshenkilö vahing aiheuttaja/omistaja Näytteenotto Työkoneiden tilaus Maanpoisto Jätteen sijoitus Konsultin käyttö Torjunnan päättäminen Jälkitorjunnan päättäminen			

Yhteistyöviranomaisten ja -tahojen yhteystietoja

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

- Vaihde 020 636 0090
- Mauri Tani 0400-753 511
- Juha Rantala, 0400-650 612
- Virve Savolainen 040-773 6640

Pyhtään Lintuhoitola

- Hiimonraitti, Harjunt 040-518 8976

Trafi. Sääntely ja valvonta. Itäinen valvontayksikkö

- Päivystävä merenkuluntarkastaja
(Hangosta itään, myös järvisuomi) 020-328 010
- Ylitarkastaja Ruokonen 040-513 1713
- Tarkastaja Spännäri 0400-752 551
- Tarkastaja Suomalainen 040-171 9161

Meripelastuskeskus

- MRSC Helsinki 071 872 6911
- MRCC Turku 071 872 7010
- Kotkan asema 071 872 6100

Suomen ympäristökeskuksen päivystäjä

0400-319 390

Sisäasiainministeriön päivystäjä

050-557 1724

Kaakkois-Suomen hätäkeskus

- Vuoromestari 07 1470 8610

Kuntien ympäristöviranomaisia, Pohjoinen toimialue

Kouvolan kaupunki, Ympäristöpalvelut (myös litti)

- Ympäristöpäällikkö Hannu Friman p. 020 615 7900
- Vs. ympäristösuunnittelija Kati Halonen, p. 020 615 8048
- Ympäristötarkastaja Marleena Naukkarinen, p. 020 615 8016
- Ympäristötarkastaja Jenni Ojala, p. 020 615 7923

Kuntien ympäristöviranomaisia, Eteläinen toimialue

Hamina, Miehikkälä ja Virolahti

- Ymp. päällikkö Hamina Tapio Glumoff 040-511 9819
- Ymp.sihtööri Hamina Kirsi Seppälä 040-5342413
- Ymp.tarkastaja Miehikkälä, sijoitusp.Virolahti 040- 503 1043

Kotka

- Ymp.keskuksen päällikkö Eeva Linkola 044-702 4800
- Ymp.suojelupäällikkö Heli Ojala 044-702 4805
- Ymp.suojelutarkastaja Eija Värri 044-702 4804

Pyhtää

- Ympäristöterveystarkastaja Ossi Parviainen 040-588 4447
- Ympäristöterveystarkastaja Heli Qvist 040-588 4447
(hlökohtainen 044-323 0906)